

اسماعیل ادیب خوانساری به عنوان اولین کسی بود که صدای آوازش از رادیو پخش شد. از ۳۰ سالگی یعنی در سال ۱۳۱۹ همکاری اش را با رادیو آغاز کرد

رادیو به مثابه بافتنی

چندماه پیش يك مجموعه پادکست شنیدم با محوریت آموزش آشپزی. یعنی آدم‌های مختلف تعریف می‌کردند فلان غذا را چطور درست می‌کنند. یادم هست وقتی دوره برنامه‌سازی رادیویی را می‌گذرانیدم اساتید می‌گفتند بعضی موضوعات مثل روایت‌های تاریخی و زندگی‌نامه‌ها و... کاملاً رادیویی است و بعضی چیزها را عمراً نمی‌شود از رادیو پخش کرد؛ مثل آموزش آشپزی و خیاطی! حالا انگار خوب که قصه بگویی مرزی وجود ندارد.

فاطمه باقری
برنامه‌ساز رادیو

برای من ساختن برنامه رادیویی مثل بافتندگی است. نرم افزار میکس صدا را که توی لپ‌تاپ اجرا می‌کنم انگار جلوی دار قالی نشسته باشم. هرچند میکس صدا و موسیقی یعنی کار با يك سری خط و نمودار که جز با شنیدن قابل تشخیص نیستند، اما همین برای من يك دنیا است. ما اینجا رویا می‌بافیم. مثل شهرزاد قصه‌گو کف دو دست را به هم می‌کوبیم و به شنونده می‌گوییم خب! می‌دانی قرار است چه قصه‌ای بگویم؟!

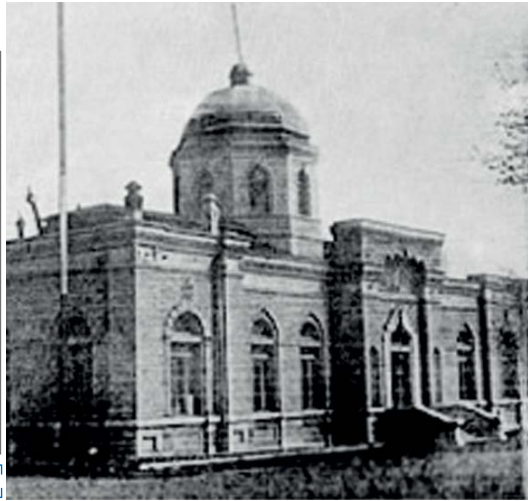
خرده‌صوت‌ها، مصاحبه با آدم‌ها، واژه‌ها، پالس، افکت و آمبیانس (صدای محیط) و البته موسیقی باکلام و بی‌کلام هم ابزار این غافلگیری است. شروع ساخت هر برنامه رادیویی جدید برایم واقعا هیجان‌انگیز است. هرچند زمان پخش آنتن نزدیک باشد یا خیلی خسته باشم. صدا مثل تصویر نیست و این يك چالش جدی است؛ حرفم را چطور شروع کنم؟ با يك موسیقی خاطره‌انگیز شنونده را همراه کنم یا واژه‌ها و نشانه‌ها را کم‌کنار هم بچینم؟

صدا مثل تصویر نیست و حرف اول و آخر را نمی‌زند؛ این يك امتیاز است؛ همان‌طور که وقتی کودک بودیم می‌توانستیم خانم نشیبای مهربان و قصه‌هایش را هرطور دلمان می‌خواست تصور کنیم. نمایشنامه‌های رادیویی را شنیده‌اید؟! یا مسابقات هیجان‌انگیز رادیو؟ برنامه‌هایی که يك دنیا شور و رنگ و نور و صدا را می‌ریزد توی گوش‌های شنونده و او شاید سخت قبول کند این آدم‌ها در استودیویی کاملاً خالی و پشت میزهای ساده نشسته‌اند! این همان معجزه رویابافی است.

ما رسانه قدیمی و از مافتاده نداریم. رادیو رسانه قصه‌هاست؛ رسانه روایت و تازندگی هست روایت هم هست. جریان پادکست‌هایی که در ایران فراگیر شده‌اند هم همین است؛ خوب که قصه بگویی تکراری نمی‌شوی.

ساختمان کلاه فرنگی، اولین ایستگاه فرستنده رادیویی ایران

رادیو در حالی وارد خانه‌های مردم شد که بسیاری از همین خانه‌ها از نعمت برق بی‌بهره بودند. از طرفی هم همه مردم توانایی خرید رادیو را نداشتند. به همین دلیل با رونق گرفتن کار رادیو و افزایش مخاطب، تصمیم گرفته شد بلندگوهای بزرگی در میدان توپخانه قرار داده شود تا مردم بتوانند برنامه‌های رادیو را بشنوند. بعدها که بعضی از خانواده‌ها توانایی خرید رادیو را پیدا کردند، همسایه‌ها شب‌ها دور هم جمع می‌شدند و «قصه راه شب» گوش می‌دادند و چهارشنبه‌شب‌ها برای پیگیری داستان پلیسی جانی دالر با صدای حیدر صارمی که گوینده نقش کارآگاه جانی بود، خودشان را هرطور شده پای رادیو می‌رساندند. اما این که چطور گویندگان این قصه‌ها وارد رادیو شدند و اولین‌هایشان کدام‌ها بودند را ما به شما می‌گوییم.

خانم‌ها طوسی حائری، کوکب رجا و قدسی رهبری سه گوینده زنی بودند که احتمالاً صدایشان برای اولین بار از رادیو به گوش مردم رسید.

اولین خبرنگار

مکرم السلطنه یا همان محسن فرزانه اولین خبرنگاری بود که برای رادیو شروع به کار کرد. حقوق سیاسی خوانده بود و با تأسیس رادیو کارش را در مطبوعات آغاز کرده بود. درست يك سال از شروع کار رادیو گذشته بود که به عنوان خبرنگار وارد رادیو تهران شد و حدوداً پنج سال در آنجا کار کرد.

اولین آواز رادیویی

اسماعیل ادیب خوانساری اولین کسی بود که صدای آوازش از رادیو پخش شد. از ۳۰ سالگی یعنی در سال ۱۳۱۹ همکاری اش را با رادیو آغاز و با بزرگان موسیقی ایران همچون ابوالحسن صبا، علی اکبر شهنازی، حسین یاحقی، حبیب سمعی و بسیاری از استادان موسیقی همکاری کرد.

اولین‌های رادیو را بیشتر بشناسید

داستان صاددال الف

اولین رادیو

رادیوهایی که برای اولین بار راه‌شان به خانه‌های تهران‌ها باز شد، چیزی شبیه تلویزیون ۲۱ اینچی امروزی بود. رادیویی بزرگ با لامپ بزرگ که تا داغ نمی‌شد صدایی از رادیو در نمی‌آمد. بعدها در اوایل دهه ۴۰ رادیوهای ترانزیستوری وارد ایران شد و لامپ‌های بزرگ از کنار رادیوها حذف شد.

اولین صدای مردانه

متأسفانه در آرشیو صدای رادیو سندی وجود ندارد که اولین گوینده رادیو ملی ایران چه کسی بوده، اما صدایی که هر سال چهارم اردیبهشت از رادیو به عنوان «اولین صدایی که از رادیو شنیده شد» پخش می‌شود، متعلق به رضا سجادی است. در اولین صدای پخش شده از رادیو می‌شنویم: «ساعت پنج عصر، اینجا ایران، رادیو تهران». خیلی‌ها معتقدند مرحوم سجادی اولین دوبلور رادیویی ایران است، او مدتی به ریاست رادیو منصوب شد و چیزی حدود ۷۵ سال در رادیو خدمت کرد.

اولین صدای زنانه

بین این که چه کسی به عنوان اولین زن صدایش به عنوان گوینده پخش شد اختلاف است، ولی پیشکسوتان رادیو می‌گویند این سه نفر جزو اولین زنانی بودند که به عنوان گوینده در رادیو شروع به کار کردند.